

Struktura státní závěrečné zkoušky

Studijní program: Japanistika

Forma studia: Hlavní studium (maior)/Sdružené studium (completus)

Platnost od: Podzim 2024

I. Jazyková část

1. Písemný překlad krátkého souvislého textu z japonštiny do češtiny/slovenštiny
2. Písemný překlad krátkého souvislého textu z češtiny do japonštiny
3. Audioorální užití jazyka:
 - a. Situačně ukotvená řízená konverzace (*roleplay*)
 - b. Samostatný ústní projev na zadané téma
 - c. Volná konverzace
4. Lingvistická analýza krátkého jazykového útvaru

II. Kulturně-historická část

Okruh „Starší Japonsko“

1. Prehistorické Japonsko, období Asuka a Nara

- Jaký je obecný náhled na japonskou prehistorii a historii a jejich klíčové pojmy? Jak probíhal materiální vývoj v nejstarších obdobích? Jak a kde vznikal japonský stát z rodových zřízení a jaké kontinentální vlivy genezi provázely? Jaké jsou nejstarší zmínky o Japonsku v čínských pramenech? Jak vypadalo Japonsko v období Nara z hlediska politického? Jak vznikly dvě císařské linie? Jakou roli hrál chrám Tódaidži v kulturním a společenském vývoji země? Jaké příčiny vedly k přesunu císařské moci z Jamata a jak tento přesun probíhal?
- Jak lze charakterizovat počátky japonského písemnictví a jak vypadala jejich interakce s mytologií? Jaký byl vztah mezi ústní slovesností (*kotodama*) a psanou literaturou (*bun*)? Jakou souvislost měla nejstarší díla s náboženskou a společenskou situací? Jaký vliv měla nejstarší literární díla na další rozvoj japonské literatury?
- Klíčové pojmy: *džómon*, jajoiská kultura, kofunová kultura, středodžómonská kultura, *sanšu no džingi* a hierokracie, *udži*, *gaiseki*, reformy Taika, princ Šótoku, *kabane*, *ricurjó kokka*, éra Tenpjó, *Kodžiki*, *Nihon-šoki*, *Kaifúsó*, *Man'jóšú*, *tanka*, *čóka*, *sedóka*, *man'jógana*, *senmjógaki*, *makurakotoba*, *kakekotoba*

2. Japonsko v období Heian

- Jak je vymezeno období Heian a do jakých fází je lze rozdělit? Jaká byla struktura vládnoucí vrstvy, jaké bylo rozdělení moci a jaké faktory ovlivňovaly mocenskou situaci v období Heian? Jaká historická východiska vedla ke vzniku vojenské vrstvy *buke*? Jakou roli hrály tzv. statky *šóen*? Jaké příčiny vedly k mocenskému konfliktu na konci období Heian? Jak vypadala náboženská situace v období Heian?
- Jaká jsou nejvýznamnější žánry a literární díla heianského období a čím se vyznačují? Jaké žánry se vyskytují v jiných oblastech umělecké tvorby?
- Klíčové pojmy: regentské období, *sekkan džidai*, *šóen*, *šinden-zukuri*, *jamato-e*, *sei-i taišógun*, *kuge*, *buke*, *Fudžiwara džidai*, vláda excísařů *insei*, válka *Gen-Pei*, *šingonšú*, *tendaišú*, amidismus, *mappó*, *onnade*, džorjú *bungaku*, *secuwa*, *monogatari*, *nikki*, *zuihicu*, *čokusenšú*, *Nihon rjóiki*, *Kokinšú*, *Taketori monogatari*, *Ise monogatari*, *Tosa nikki*, *Kageró nikki*, *Gendži monogatari*, *Makura no sóši*, *Izumi šikibu nikki*, *Sarašina nikki*, *Kondžaku monogatari*

3. Japonsko v období Kamakura

- Jaká byla historická východiska vzniku vojenské vrstvy *buke*? V čem spočíval dualismus státní a vojenské správy v období Kamakura? Jak se lišil systém kamakurského šógunátu od šógunátu tokugawského? Jaké důsledky na vnitřní vývoj Japonska měly mongolské invaze? Jak lze charakterizovat japonský buddhismus období Kamakura?
- Jaká jsou nejdůležitější literární díla kamakurského období, k jakým žánrům náleží a čím se vyznačují? Jak vznikl a čím se vyznačoval žánr *renga*? Jak lze zhodnotit význam Fudžiwara-no Teiky či mnicha Saigjóa?
- Klíčové pojmy: *bakufu*, *goon*, *hókó*, *šugo*, *džitó*, *gokenin*, *šikken*, *gunki monogatari*, *júgen*, *jódžó*, *Heike biwa*, *Hódžóki*, *Heike monogatari*, *Curezuregusa*, *Šin-Kokinšú*, *renga*

4. Japonsko v období Muromači, období sjednocovacího procesu

- V čem spočívalo císařské schisma v období Muromači? Čím se vyznačovala vojenská vláda rodu Ašikaga? Jaké faktory vedly k desintegraci jednotného státu v období tzv. *sengoku*? Jak probíhal proces opětovného sjednocení a jaké charakteristiky měly jeho nejvýznamnější osobnosti? Jak vypadaly první styky Japonska s evropskými zeměmi a jaké měly důsledky? Jak vypadal proces formování království Rúčů na rjúkjúském souostroví?
- Jak lze charakterizovat kulturu Severních hor a kulturu Východních hor? Jak vypadaly divadelní formy v období Muromači a období následujícím? Které jsou hlavní literární proudy v druhé polovině japonského středověku a která díla jsou stěžejní?
- Klíčové pojmy: Jižní a Severní dvůr, *šariden*, *šoin-zukuri*, *wakó*, válka Ónin, *sengoku džidai*, *daimjó*, panství *han*, *Azuči-Momojama*, *tenšukaku*, *wabi-sabi*, *sanšin*, *nógaku*, *haikai no renga*, *Taiheiki*, *Džóruhime monogatari*, *kirišitan bungaku*

5. Japonsko v období Edo

- Jak probíhal a čím vyvrcholil proces znovusjednocení Japonska? Jak vypadalo mocenské uspořádání od počátku 17. století? Jaké mechanismy využívali Tokugawové k upevnění a udržení moci? V čem se systém tokugawského šógunátu lišil od šógunátu kamakurského? Čím se vyznačovala společenská struktura a společenský život v období Edo? Jaké byly hlavní příčiny pádu tokugawského režimu?
- Jaké ideové proudy představovaly hlavní oporu tokugawského systému? Které hlavní žánry, formy a tematika se rozvíjely v literatuře v období Edo? Kdo byli jejich nejvýraznější představitelé z řad autorů? Jak byla literární produkce ovlivněna společenskou a politickou situací v zemi? Jak probíhal vznik nových divadelních forem na základě předchozího kontextu? Jak vznikala poetická forma „haiku“ (*haikai no renga no hokku*)?
- Klíčové pojmy: *šinpan, gosanke, fudai, tozama, ši-nó-kó-šó, sankin kótai, sakoku, sanšin, šamisen, ukijo, kabuki, džórori, haikai no renga, hokku*, Macuo Bašó, Čikamacu Monzaemon, Ihara Saikaku, Ueda Akinari, *bakumacu*

Okruh „Moderní Japonsko“

1. První část období Meidži: 1868–1890

- Jaké byly vnitřní a vnější faktory, jež vedly k restauraci Meidži? Jaké byly problémy a vnitřní rozpory tokugawského systému? Jak restaurace Meidži probíhala a kdo byli její hlavní protagonisté? Jaké bylo jejich společenské pozadí, věk a zkušenosti se zahraničím? Proč se samurajové snažili redukovat moc samurajů a zrušit celou samurajskou vrstvu? Na jakých mechanismech a institucích byl vystavěn systém meidžiovského státu? Jaké byly hlavní rozdíly mezi tokugawským režimem a systémem období Meidži? Jak lze popsat hlavní změny a reformy, jež se v druhé polovině 19. století v Japonsku odehrály? Jaké reakce vyvolaly reformy v japonské společnosti a jaké odezvy v zahraničí? Jak lze hodnotit restauraci Meidži v kontextu světových dějin? Jak vyznívá srovnání situace období Meidži v Japonsku se situací v Číně, Koreji či Evropě?
- Jak se proměnila situace a pozice hlavních náboženských systémů (šintó, buddhismus) v období Meidži? Jaké ideové proudy dominovaly intelektuálnímu prostředí a literární tvorbě v 2. polovině 19. století? Kterí autoři a která literární díla reprezentovali přetrvávající trendy předchozího období?
- Klíčové pojmy: *bakumacu*, Iwakurova mise, ústava Meidži, opiové války, Bošinská válka, císař Meidži, státní šintó, Císařský výnos ke vzdělání, Takamori Saigó, Itó Hirobumi, Fukuzawa Jukiči, Izumi Kjóka, Higuči Ičijó

2. Druhá část období Meidži a počátek 20. století: 1890–1931

- Jak se změnilo japonské území od druhé poloviny období Meidži? Jaké příčiny a pozadí měly jednotlivé teritoriální zisky? Jak vypadala koloniální politika Japonska a jak se lišila správa jednotlivých kolonií? Jaké lze spatřovat pozitivní a negativní dopady koloniální správy? Jak lze charakterizovat politickou a společenskou situaci v období Taišó a jakými proměnami společnost prošla? Jak vypadala japonská zahraniční politika v tomto období? V čem spočívala tzv. Šideharova diplomacie? Jakých vojenských konfliktů se Japonsko zúčastnilo na konci 19. a na začátku 20. století a jaké byly jejich důsledky? Co to byly tzv. *zaibacu* a jakou roli hrály v celkové mocenské struktuře této doby? V jakém ohledu byla nebo nebyla tzv. „demokracie Taišó“ demokracií a jaké příčiny vedly k jejímu zániku?
- Jaké nové proudy ovlivnily literární produkci přelomu 19. a 20. století? Odkud čerpaly inspiraci a kdo byli jejich hlavní představitelé? Jakým způsobem se modernizovaly tradiční poetické formy a kdo byl v této oblasti nejvýraznějším autorem?
- Klíčové pojmy: První čínsko-japonská válka, rusko-japonská válka, *genró*, Šideharova diplomacie, *zaibacu*, Seijúkai-Minseitó, volební zákon z roku 1925, císař Taišó, císař Šówa, realismus, romantismus, *watakuši šósecu*, Cubouči Šójó, Futabatei Šimei, Mori Ógai, Šimazaki Tóson, Sóseki Nacume, Masaoka Šiki, Akutagawa Rjúnosuke

3. Období militarismu a 2. světová válka: 1930–1945

- Jaké byly vnitřní a vnější faktory pádu tzv. „demokracie Taišó“ a co vedlo k nastolení militarismu v Japonsku? Jakou roli v tom hrály ekonomické, zahraničně-politické a jiné faktory? Jaké byly vnitřní rozpory japonského politického systému? Proč Japonsko napadlo Mandžusko a později i celou Čínu? Jaké byly domácí a zahraniční reakce na postup Japonska a jaký vztah měly konflikty k válce v Pacifiku? Jak vypadala japonská společnost ve 30. a 40. letech? Jaká byla situace politických stran? Jak ve srovnání s německým či italským vypadal japonský fašismus z hlediska ideologického či z hlediska politické struktury? Co vedlo Japonsko ke vstupu do války v Pacifiku? Kdy došlo k zásadnímu obratu v této válce? Jak lze interpretovat fenomén *kamikaze (tokkótai)*? Jakou roli v procesu ukončení války sehrál japonský císař, svržení atomových bomb na Japonsko a vstup Sovětského svazu do války v srpnu 1945?
- Které literární žánry se rozvíjely v předválečném období? Kdo byli jejich nejvýraznější představitelé? Jak byla literární tvorba ovlivněna politickou a společenskou situací v období japonského militarismu? Jaká tematika se v prozaické tvorbě rozvíjela v období 2. světové války?
- Klíčové pojmy: Mandžuský incident, incident na mostě Marca Pola, Tódžó Hideki, Konoe Fumimaro, Velká východoasijská sféra vzájemné prosperity, Kwantungská armáda, Pearl Harbor, bitva o Midway, *kamikaze*, neoromantismus, Šiga Naoja, Nagai Kafú, Tanizaki Džun'ičiró, historická novela, Ibuse Masudži, Jošikawa Eidži

4. Japonsko po 2. světové válce: 1945–1989

- Jakou podobu měla okupační správa a jaké zásadní reformy Japonsku přinesla? Jak se proměnila japonská společnost v období okupace? K jakým proměnám došlo v politickém a hospodářském systému? Kdy Japonsko opětovně získalo nezávislost? Jaký společenský vývoj na domácí i mezinárodní scéně tomu předcházel? Jaké faktory přispěly k tzv. japonskému ekonomickému zázraku? Jak lze vysvětlit poválečnou kontinuitu vlády LDP a proč bývá Japonsko označováno za „neobvyklou demokracii“? Jak lze charakterizovat japonskou zahraniční politiku v poválečném období? Jaké mělo Japonsko vztahy s Čínou, Koreami a zeměmi jihovýchodní Asie?
- Jakým způsobem a v kterých literárních dílech lze pozorovat reflexi 2. světové války? Kteří autoři jsou vnímáni jako nejvýznamnější prozaici 2. poloviny 20. století a jaké charakteristiky mají jejich díla?
- Klíčové pojmy: Jošida Šigeru, Douglas MacArthur, Tokijský válečný tribunál, Japonská ústava (článek 9), systém roku 1955, LDP, JSP, *anpo džójaku*, Ikeda Hajato, rozvojový stát, ekonomický zázrak, železný trojúhelník, *keirecu*, Dazai Osamu, Óoka Šóhei, Kawabata Jasunari, Mišima Jukio, Endó Šúsaku, Abe Kóbo

5. Nejnovější vývoj Japonska: 1990 až současnost

- Jaké byly příčiny ekonomické krize, která postihla Japonsko na začátku 90. let 20. století? Jakými hlavními změnami prošla japonská společnost v období Heisei? Jakou zahraniční politiku sledovalo Japonsko po pádu Železné opony? V čem byl výraznou politickou postavou Koizumi Džun'ičiró a jak lze charakterizovat vládu Abe Šinzóa? Jaké jsou nejpálčivější problémy současné japonské společnosti? Jaké významné události za posledních 30 let zásadním způsobem ovlivnily či změnily Japonsko?
- Jaké jsou nejnovější japonské literární tendence? Kteří současní autoři a která jejich díla jsou dostupná v překladech do češtiny/slovenštiny? Jak se liší tvorba jednotlivých japonských nositelů Nobelovy ceny za literaturu?
- Klíčové pojmy: Murajamův projev, *Óm šinrikjó*, hanšinské zemětřesení, Koizumi Džun'ičiró, svatyně Jasukuni, „ženy útěchy“, Fukušima, Tokijské olympijské hry, Jošimoto Banana, Murakami Rjú, Murakami Haruki, Óe Kenzaburó